

Helytörténet

Szentpéter faluban lévő házhelyükre épülkennék. Egy nyomósos gazdálkodás folyik így csak egyes években vetnek. A trágyázást még alig ismerik, ennek folytán a terméseredmények nagyon gyengék. Egy elvetett kőből búza után kettő és fél ha terem.

Farmalóik korótosak, ligetesek, a Zala árterületén fekszenek, ennek folytán az árak egy évben többször is megváltoznak. Egy kassai után egy körekes kassai sárral vegyes szénát tudnak betakarítani. Legelőjük területe elérte a 103 holdat, amelyet az utolsó földkönyv 1854 évi felméréséből tudjuk.

Értékejük van, mert a határban lévő erdős részeket még szabadon inthatják, erdő a szó igaz értelmében ugyan mincsem csak ligetes, fűves részek vannak a nántóföldek között.

Pettentes viszonyok miatt csak maguk közt kereskednek, legfeljebb ruhásműt, vásznat a nautgróti takácsoktól, iparosoktól szerzik be.

A XVIII. század elején még csak két úton lehetett a faluba bejutni, Körje felől a község keleti u.n. Menőkapujánál, nyugatról a Zala gázlóján keresztül, amit kelőnek neveztek. Ez utóbbi bixony nagyon viromtagaságos út volt, mert ha a folyó emelkedett már nem lehetett átgáholni még kocsival sem rajta. Ennél gyalogkelőt csináltak, mégpedig úgy, hogy hosszú nyarfaszöngőket fektettek keresztül a folyó felé.

Hídát, amely télen-nyáron szabad átjárást biztosított a postának és az aranyodi hegyek felé, csak 1751-ben építetett nagy anyagi áldozat árán a falu. / PAIS LÁSZLÓ: Zala vízgyűjtőjének régi vízrajza /

1738. febr. 13-án kelt egy tiltakozó okmány amelyet Orbán Erősből, Gancser József kapitány feléig nyújtott be a vármegyének, hogy Gregedy Ferenc elidegenítette a Martonfalvai úrpai ágon őt illető Szentpéter faluban lévő birtokait.

Ez az utolsó okmány amelyben még az egykori birtokosok jelentkeznek a rég elfledett, vagy elhanyagolt nemzeti jogok visszaszerzéséért.

A vármegyei nemzeti önkormányzat az alábbi nemcek nevezetnek Zala-Szentpéterben.

Országos Berecz familia, 1741-ben bejegyzve: Berecz László 1772 III. 9.

Erdőházi Pál 1742-ben bejegyz. Erdőházi György 1743-ban bejegyz.

Gyémánt Mihály és György 1763. ifj. Mihály 1764 m. 18. Szentgróti Klementin Mihály.

Székely, József és János, Kőrös József 1728. Nagy János aludórgyári mészáros 1781. Nemes Péter és Ferenc 1742. Nemes Fülöp és Péter 1752.

Szarka Márton 1762. Szarka Mihály 1781. Karakay Mihály 1794.

1745-ben a falu földesura Szegedy Ferenc Vas megye akkori ura és Hadnagy János öregeje Mátyás utna.

Az egyházi önkéntes 51 aprát 46 anyát jegyez fel. A falu önkéntes száma 258 lélek.

1715-ben Völgyes János vasvári püspök megszüntette az elpusztult zalaszegei plébániát és Szentpétert a Szentgrótra visszakeresztett plébániához csatolták. A régi zalaszegei temető, amely az elpusztult templom mellett volt, lett a temetőhely a Szentpéterieknek és az aranyodiaknak egészen 1855-ig.

1745-től a falunak van tanítója, amelyet a lakosok, a plébános és a földesur együttesen alkalmazzanak és ők gyakorolják a felügyeletet. Tanulója minczen, így mint kántor és jegyző tevékenykedik.

A tanító bére:

Minden pár 12 denárt fixet neki évente, aronkívül kap páronként, (házaspar) $\frac{1}{6}$ köből kenyérgabonát.

Minden nyomorból, (termőre földeltől földtől), 1 hold nántót kap a gazdáktól.

Egyben jegyző és harangos is.

A jegyző tevékenységét kap a községtől évente 2 Ft-ot. A harangosáért a gazdáktól az aranyodi heggyen szabadon béregethet bort.

Temetői kikészítésért, ineklésért 16 denárt.

Halottvirrasztóban éjjeli és nappali ineklésért 25 denárt.

Halottvirrasztóban éjjeli és nappali ineklésért, birtosító javadalom évi

25 Ft-ra megy fel. (1770-ben. 1746-ban 14 Ft 59 krajcár)

1760-ban a falu tanítója Cser György gazda és „studimagister”, 34 éves. (Született a kisbentgróti Pap utcában)

1746-ban templom még nincs. A község lakossága szimagyar, akiknek 85-90%-a katolikus, a többi lutheránus. Az utóbbiak főleg nentgrótiak voltak.

1746-ban 42 pár van és 10 örege.

A tanító földjét a lakók művelik. Szoba, konyha, kamra

a tamtő lakása az uradalom által adott helyen. Ez az iskola a mai helyen állt, ezt teljesen birtosan lehet állítani, mert a későbbi is ennek helyére építették.

1748-ban 39 lakás van a községben, tehát alig 20 esztendő alatt a népesség és a házak száma megkétszereződött. Ez az intenzív fejlődés annak is tulajdonítható, hogy szerződéses, szabadon költöző szellemek voltak és így valamivel kedvezőbb helyzetben voltak mint a jobbágyok. A szerződésben kikötött szolgáltatásokon kívül mást nem adtak, földjüket, ha nem a legkiválóbb, is de elegendő volt nekik. Ezenkívül fölsoxtották maguk között, amelytől a család nagysága volt a mérőadó.

1750-ban a gazdák száma 30 volt, akik birtokába igazállást 22 db, fejős tehén 17 db, borjú 5 db volt.

Termett nekik öszi vetés (búza, rozs) 56 mérő (3501,68 liter)*
Boruk termett összesen 167,5 akó (Ez volt a bevallott, de ennél birtosan több volt, mert ígycserték a hegyvámredőnek kevesebbet bevallani!)

1750-ben összeist szerződéses szellemek névsora:

1. Gulás Pál	15. Rohonczy István
2. Nemeth József	16. Lovas Adám
3. Molnár Adám	17. Sebestyén György
4. Nemeth Matyás	18. Horváth András
5. Répási István	19. Ekker András
6. Vörös Márton	20. Kőcsán Péter
7. Gyulán László	21. Kelemen József
8. Dero Imre	22. Kőcsán István
9. Szilágyi István	23. Halász György
10. Barath Ferenc	24. Halász János
11. Acél György	25. Agoston Mihály
12. Kovács János	26. Takács György
13. Rohonczy János	27. Molnár János
14. Rohonczy Márton	28. Varga Adám
	29. Kovács Mihály
	30. Szabó György

* 1 DOZSONYI MÉRŐ 62,53 liter

Ames családok, akik nékben saját kiváltságos birtokukon éltek, vagy más telken dolgoztak, nem sokban különböztek életkörülményeiket illetően a szellemektől. Fálunkban nemeri vármegyét csak a Darabos familia tudott kimutatni, ezt a családot, amint azt előbb 1670-ben láttuk földesura nabadná tett, erről hiteles levelük volt, amelyet a nembathelyi káptalannal olvashattunk.

Létezős nemes volt az Erhart familia, mert ugyan ők nemességi-
ket bizonyítani nem tudták, de mindig kihangsúlyozták na-
bad voltukat. Feltételezhető, hogy még 1723 előtt az Erhart család
férfiágai beházasodtak a Darabos családba s így kiváltságos birtokot
örökölték. Nemes Darabos Erhartot viszont seíthetnénk aziles Horváth Jakab-
hoz, tehát egy nem nemeshez. A Horváth-család ebben az időben min-
dent elkövetett, hogy armális levelét nemkér, de nem vikerült nekik.
E család egyetlen tagjának vikerült 1770-ben felvételen magát az
újjonnan elismert nemerek listájára de ő is ugyanugy adózott
mint a szellemek. Ez Horváth György volt, akinek egy gyermeke
volt, aki szintén adózott, tehát felvételnek kellett lennie.

Horváth a későbbi nemesi összeírásokban nem szerepel többé.

A Köves-nemesség Szendrőtről származott, akiknek férfitagjai a
törökidők alatt a vári lovashajdúk között szolgáltak, a kőitát-
ban laktak, tehát nabadok, libertinuszok voltak és nem adóztak.
Köves József, aki először letelepedett a községben, már nemeknek
mondotta magát, amit ugylátunk a vármegyeri összeírásoknak
tudott is bizonyítani.

Az Erhart familiabeliek nem tudni milyen úton, de az 1740-as
években már megkeresték a nemesi címet, pedig már az 1723-as
összeírás elrendelte a nemesi címek felülvizsgálatát és igyeke-
tük az volt, hogy mind kevesebb kimenes tudjon ilyen nemesni.

...Armálisokat csak a folyamodók és iradékaik nézése kell
kioldítani, de nem oldalrokonai nézése, hogy birtokaik nem ve-
tnek ki a községnek alól, és szintén csak módjával kell adni
nemeri kiváltságot. Sokan voltak a vélt nemések akiknek ne-
mely és birtoka kiváltságos volt.

A föld az igaz, akkor még szinte egyedüli forrása min-
den jólétnek, hatalomnak, tekintélynek." (SZILÁGYI. MAGY. TÖRT. IV.)

az 1722-23-as országgyűlésen még kikötötték:

„Jobbágyi állapotban lévő embert nem szabad meg-
nemesíteni, míg arra őt szabadon nem bocsátotta, különben a
kiváltság nem érvényes és a nemeslevéllel bíró tovább is halgál.”
/SZILÁGYI/

A Szentpéter körében megtelepedő szabadoknak talán az is
szencsei körülmény volt, hogy az első népművelők sem job-
bágytelket sem telkesjobbágyot e helységen sem Szilászegen
nem találtak. Szentgróti hóstátról kitélepülő „vitéz” rend-
hajdúit pedig nem tudták mint jobbágy feljegyezni, hiszen
sem tizedet, sem decimát, sem hegyvámot nem adták, még
Batthyányiaknak sem. Az 1730-as években azért emlegetik
a Szentpéteriek és az aranyodiak is, hogy az 1680-as években
Szentgróton halgáltak.

Ex a körülmény valószínűleg körzejátszott a már kövölt
szencsei létrejötténél, mert lényegesen nagyobb szabad-
ságot biztosított az itt megtelepedő új lakóknak a környező
falukénál. Valószínű szigoribban kezelték volna a liber-
talitást egy örökösjobbágyfaluban ahol még a szabad köl-
tőzködés is tiltva van.

... A boldoguláshoz, az emberhez méltó élethez első köve-
telis itt az, hogy tagja legyen az ember a nemesi rendnek.
Aki nem nemes annak sem élete, sem vagyona, sem
kezelete, sem vallása és meggyőződése minczen megvél-
ne. Vinout, aki egyszer a nemességet elnyerte, az előtt
nyitva áll minden pálya, törvény szerint egyenlő jogú a
leg hatalmasabb mágnárral, a legdrágább főpappal. Minden önk-
tön, mely az embert a társadalomban előreléteadásra, érve-
nyesülésre kíváti, itt abban ösztönözött, hogy a jogtalan
szintén szerezzen magának kiváltságot.

Nemességet a király adhat, de a törvény előírja, hogy három
vagy több magyar tanácsosnak, vagy egy megyének ajánla-
tára ezt a kigyet ne igen tagadhassa meg a király.”

/SZILÁGYI/

Exek a kis negyvenkettő, borskoros nemek; - így nevezték őket gimnázium mint ugyanolyan negyvek voltak mint a jobba gyök s borskorban jartak, (A vizsga meglehetősen drága volt), rendkívül gőgösök voltak. A községi iskolától elvárták, hogy neves nevelőnek neveltsék őket. Tini-olvasni egyáltalán nem tudtak. A falu egyetlen irántudó embere a tanító volt.

Az utóbbi legnagyobb szexenciájára nagyon sokat pereskedtek és az exekről való okmányokat, folyógyűléseket nagyon óvatosan és sokáig kerestek. Tulajdonképpen ebből lehet vissza nézni a letűnt időket.

1750 körül az alábbi nemesi családok éltek a községben:

1743-ban Erhart György (53 éves)	Köves Sebestyén	1740 Darabos József
1742-ben Erhart Pál (53 éves)	1748. Köves József	Darabos László
1742-ben Berecz Pál (42 éves)	1748. Köves Ferenc	Darabos Erzsébet
1740. Kelemen Mihály	1746. Kelemen Ferenc	Darabos Katalin
Kelemen István	1742. Köves Péter és Ferenc	Köves Ferenc
1741. Berecz, szászvári család. Berecz		Darabos Pál

1741. Berecz, szászvári család. Berecz
László 1772 márc. 9-én jegyzik be a nemek közé.
1743. Gyenes Mihály és György

1752-ben egy nyári szivatar alkalmával a malmot villámcsapás éri és leég, meg abban az évben felépítik. 1760-ban szintén ezt írják egy jegyzőkönyvben: (Batthyány Imre gróf perizata, Dóczy István közlése után), „malma elpusztulván, később is tűz miatt megemlésködve...”. Nagy tűzvészek gyakori látogatói voltak a szepes és nádfeleles faluknak. Ezen házsorok váltak a tűz martalékává.

1757-ben a faluban 301 lélek van, amelyek feleként szerint így tagozódtak: 194 katolikus, 36 lutheránus, 2 kalvinista.
(Egyházi összeírás)

A község gazdasági és szociális viszonyaitól nagyon törte képet kapunk 1768. májusában kiadott, Urbaniumhoz kapcsolt 9 kérdésből. Az alábbi köztöm teljes összeget:

„Mi alulírottak Sz. Péteri exen J. N. Lala Bármegyei Fehérvárról Birtok és Esküdtök, így szintén többen a lakosok vénei az alábbi következő kilenc kérdésre a jelen lévő Urak által megkérdezve, hitünk letétele után ekképpen ugyan kimondhatók, módosított egyenes bizonyosságot tegyük.

Kérdés:

1. Ha és milyen Urbariumok voltak? és vannak-e mostanáig és azok mely időtől fogvaist hozattak be?

Válasz:

Mintegy negyvenöt eukendeje /1723./ ezen helyreget megváltottuk azon allalmatos. raiggal Földes Urasággal Contractura lepiünk, mely Contractust axtai a P. Uas. vasi Káptalan iránt kimutatván annak valóságos pecsétjét Sub Litare uduelljünk.

2. Ahol pedig semmi Urbariumok nem találkoznak a jobbágyok kontraktusok vagy bevett noka's vagy bevett contractus mióta kezdődött és ezen mostani contractus mióta kezdetült be, ezen mostani contr. vagy Urbarium előtt voltak-e márok és minéműek? vagy azon mostani noka'sban nek köteleseig mikor kezdődött?

Mint hogy mégis ekkorai azon produalt Contractus mellett Földes Uraságunk által tractáltattunk, exiél emlíke. Zetiünkbe semmi Urbarium, vagy más Contractus enideig körünkebe nem jött. Hanem annak tanácsa szerint minden adósságainkat tettük, mikor kezdődött és miolta vagyunk ezen contractus mellett má' az elő pontunkban megváltunk.

3. Hol semmi Urbanium és Contractus nem találhatók az Földes Uraság által exigált és monostorn vet bolt gálattjok misen áll?
Arunkivöl mikor és mely mód-
dal vezetették be?

Állandóságga lévén mindexideig aron contractuonak, semmit sem nem fixet-
tünk, sem nem volgáltunk s nem is
erőltettünk az Uraságunktól vagy több
fixetione vagy több volgálatra.

4. Mely és milyen haszonvételai és
fogathatóságai lehetnek ezen
Földeseknek?

Földes' erdőnk éppen semmi mincen, ha-
vagy épületünk való föld, vagy tűzre való
föld, akár vegyes vagy hársainkera pörncit
menceni akarunk, az omoxed Földes
Uraktól, vagy penzen vagy volgálattal
kölletik megexenünk. Marhaiunknak,
minden oktetudón hasonló módon más
mrasig földén vagy censusu megegyex-
vén, vagy volgálatot felvon igenen kölle-
tik varenünk.

5. Hol és minemű szántóföldek
és rétjei vannak egy egész
helyes jobbágyoknak? Ismét hány
poszornyi köböl meggy egy hold
földben? Nemde a rétkeu var.
jut is lehet-e kaszálni?

Földünk illeséihex sem földünk sem rétünk
nem lévén, sem ezen helységünkben egy egész vagy
félbelkes vagy fertálos lakos mincen, hanem akár
nagyobb, akár kisebb háshelyünk legyen is az Con-
tractus marint adozunk. Szántóföldeket és rétet
más census alatt bírnak, mely földet és rétet
egyedül masagunkat lévén, oktetudónkeint
hol egyikeünk hol másikunk gondviselője által
osztja föl.

6. Mely robotot, hány nap és hány eszközrel
valgáttak ekkoráig egy jobbagy? A menet-
tel és vissza jövetel robotban számlál-
tatott-e a jobbagynak vagy nem?

Contractualisták lévén semminemű szab-
ályokat sem eszközöl sem napzámmal nem
tettünk ekkoráig.

7. Ha kilenced addig volt, miutánul
fogoriat? Microdapsis természetül
adatott ki? Ha ezen kilenced
már ezen Vármegyében lévő Domi-
munkában sokasban vagy-e?
Honkirül másféle adózássok ne-
vel az Földesurak az parancok
extensiónsint mit adott, és
kivált az adózássok melyeket az
Földesurak az jobbagyaktól akár
kegyelmeztet, akár pedig természetül
lették mielő állnak?

Kilencedet még ekkoráig nantoföldünköl
azon okból nem adunk, mint hogy különös
censurában bírnak, nemzed dominiumok
szokásait nem tudjuk, ugyanintén Földes-
urunknak más különös adózássokat és
ajándékokat nem adunk.

8. Haing elhagyott pusztá háx-
helyek vagyunk ezen helységben,
mikor miokból maradtak
pusztán és hol bírnak?

Helységünkben pusztá háxhely egyenél
több nincs, amely pusztán azait maradt,
vizes helyen lévén még sem lakhattak, annak
bíráskodáson pedig az helység csordára vagy.

9. Ila az jobbágyok szabadok-e vagy örökösök?

Contractuunk lévén is mind az
május oxatad mentelünk vagyon,
és így egy örökös jobbágy nincs köztünk.

Aranton mivel ezen Hegységbeli lakosok exúcloig
egyházi rendnek tizedet nem adtak, tovább is attul
szabadoknak lenni följegyeztettek.

Vakács György öregfőrr
Pall János kisfőrr
Kócsán Péter
Köves László
Mészáros Mátyas
Gyulán Pál

1768. május 31.

Adókö' esellérek és adókö' nemesek névsora:

1. Salamon József	18. Lovas János	34. Vörös Ferenc
2. Házi Márton	19. Köves László	35. Molnár Ádám
3. Csikmadia Györgyne	20. Németh György	36. Malonits Ferenc
4. Florválti Andrásné	21. Bajnai Mihály	
5. Kócsán Péter	22. Kellex György	1769-ben 13 remest
6. Florválti László	23. N. Kelemen Mihály	imák össze:
7. Köves Ferenc	24. Hegedűs László	1. Erhart Pál
8. Harkai János	25. N. Kelemen György	2. Erhart Ferenc
9. Szabó Józsefné	26. Németh Mátyas	3. Bőtorz Pál
10. Pál János	27. N. Köves Ferenc	4. Ferencsik Ádám
11. Gyulán Pál	28. Pál Mihály	5. Kelemen István
12. Vakács János	29. Rohonczy Márton	6. Köves József
13. Koma Molnárné	30. Herceg Ferenc	7. Köves Sebestyén
14. Varga János	31. Gyulán László	8. Szabó Mihály
15. N. Barka Márton	32. Vakács György	9. Szarka Mihály
16. N. Köves Sebestyén	33. Rumi György	10. Vörös Ferenc
17. Novák Mihály		11. Kelemen Mihály
		12. ifj. Erhart Ferenc
		13. Darabos László
		14. Darabos József
		?
		?

1770-től rendelkezésünkre áll egy nagyon részletes összeírás, amelyből nagyon pontosan megállapítható a családok száma, az adózók, tehát felkötő lakosság lélekszáma is. Köli a 44 család között az igazán foglalkozókat (rajnos nem névsorint!)

2 család mint takács és dolgozik jövedelme évi 15 Ft.
 2 család halászattal foglalkozik —" — —" 30 Ft.
 1 család mint nabit jögyenek fel —" — —" 15 Ft.

ÖSSZESEN 60 Ft.

SAJÁT HÁZZAL RENDELKEZŐ ZSELLÉREK (INQUILINUSOK)

SORSZ.	NÉV	CALAD LÉLEK SZÁMA	ADÓZÓ	SORSZ.	NÉV	CALAD LÉLEK SZÁMA	ADÓZÓ
1	Varga János	3	2	27	Sténi András	4	3
2	Szabó György	4	3	28	Horváth András öz.	4	3
3	Horváth István	4	3	29	Szabó György	4	2
4	Buda István	5	2	30	Lovás János	6	2
5	Molnár Ádám öz.	4	1	31	Rohonczy Márton	6	4
6	Lamati Ferenc	6	5	32	Szűcs György	4	3
7	Hegedűs István	6	2	33	Bajnai Mihály	4	2
8	Szabó József öz.	5	3	34	Kete György	5	2
9	Vörö Ferenc	6	2	35	Pál József	3	2
10	Pál János	4	2	36	Gizmadia György	3	1
11	Ménétli Mihály	3	1	37	Papai Ferenc	3	2
12	Gyulási Pál	7	4	38	Rohonczy János	8	4
13	Takács János	2	2	39	Rohonczy Márton fiú	7	4
14	Berei Mihály öz.	4	2	40	Novák Mihály	3	3
15	Borbély János öz.	3	3	41	Horvay Ferenc	4	2
16	Pál Mihály	4	2	42	Szűcs Pál	10	3
17	Málovits Ferenc	4	2	43	Bognár György	4	3
18	Rumi György	4	3	44	Kövec István	4	2
19	Horváth István	6	2		ÖSSZESEN	200	105
20	Rádai János	5	2				
21	Beledi György	4	3				
22	Nemes György	4	2				
23	Rózsa Ferenc	7	2				
24	Gyulási László	4	2				
25	Gyulási Ádám	2	2				
26	Takács György						

SAJÁT HÁZZAL NEM RENDELKEZŐ ZSELLÉREK
(SUBINQUILINUSOK)

SORSZ.	NÉV	CALAD LELEK SZÁMA	ADÓZÓ
1	Répási István öz.	1	1
2	Pál Ferenc öz.	2	1
3	Benkeő Imre öz.	1	1
4	Lékai István öz.	3	1
5	Flári Márton öz.	3	1
6	Bokon Imre öz.	2	1
7	Csercsér György öz.	1	1
8	Horváth László	5	2
9	Takács Barankolomán	1	1
10	Németh Barbara öz.	1	1
11	Rohonczy Éva	1	1
12	Rózsai János	1	1
13	Horváth József	4	2
14	Köves Ferenc consors	2	1
15	Szabó János	3	2
16	Horváth Lúzsanna	2	1
	ÖSSZESEN	33	19
	Ujonnán betelepültek		
1	Bancsy János	8	7
2	Bancsy Farkas	4	2
3	Gingó József	3	2
4	Tukaja Daxaganyes	2	1
	ÖSSZESEN	17	12

KÖZSÉG SZOLGÁI

SORSZ.	NÉV	CALAD LELEK SZÁMA	ADÓZÓ
1	Horváth Mihály juhász	3	2
2	Horváth Márton csordás	2	2
3	Bakonyi István kanász	4	2
4	Molnár János kocmáros	4	2
5	Vajda Ferenc molnár	11	7
	ÖSSZESEN	24	15

MÁS TELKEN LAKÓ NEMESÉK

SORSZ.	NÉV	CALAD LELEK SZ.	ADÓZÓ
1	Erhart Pál ^{seleisével} ^{gyermekével}	5	
2	Köves Sebestyén ^{seleisével} ^{gyermekével}	7	
3	Salamon József	3	
4	Bartha Márton	5	
5	Kelemen János mest. iparos	8	
6	Bereck Pál öz.	6	
7	Köves Ferenc	5	
8	Nemes Péter öz.	3	
	ÖSSZESEN	42	

Nemesekre vonatkozó feljegyzés latinból fordítva:

"Az említett nemesekre megjegyzendő, hogy bár jurenecünk idegen telken nemeshint él, itt irattak össze és ugyanazonokból vagyonukat is itt jegyezték fel. Ők azonban - kivéve a fel. sorolt 7 jómódú nemelyt, - a faluban magántörzsbirtokosaikat gyakorolnak.

Telumen Jánosra vonatkozóan azt is megjegyezi, hogy neki mint újonnan befogadott és idegen telken lakó nemesnek a vagyonát az utasítás 6-ik pontja szerint kell feljegyezni. De a vonatkozó feljegyzett vagyonra, a kor kivételével a földesről mint urasági ispáni évi fixitáshoz lett neki átengedve a földesúrtól. E földesken kívül más birtoka nincs.

ÚJONNAN ELISMERT NEMESÉK

SORSZ.	NEV	ISALD LELEK SZ.	ADÓZÓ
1	Telumen József özv.	8	4
2	Telumen Mihály	6	2
3	Telumen András	1	1
4	Horráth György	3	3
	ÖSSZESEN	18	10

A külön összeint. raját telhükön lakó nemesek lélekszáma 18.

Itáxi nolgái: 13.

Cseglődy László tanító 3 lélek

A községben lakó családok lélekszáma 368 lélek, 176 adószóval. Családok száma: 85.

Az újbetelepültek között van egy kovács, akinek évi jövedelme 3 Ft. körül van. A két hegedűs (muzsikus) jövedelme 9 Ft. 1770-ben 25 porsomji mértőre való kukorica termett. Szőlőterület 357 karpomji.

A községnek van jövedelme halászkattól, 3 hónapig bormérből. A falunak birtokában van 2 hold szántója, 14 szeker rónát termő rétje amelyet az utasítástól 5 Ft. évi kár ellenében használ.

Lára a Lala gyakori átadásairól számol, amely dőke-számlában és sarjában együttvéve 80 szekernyi kárt okoz.

A Lala mellé és a községben 378 fűzfát ültettek.

Van 11 db igazsálat, 35 tehén, 47 diósnő. Termett 171 porsomji mértő búza.

247 pors. m. rozs, 34,5 pors. m. árpa, 35,5 pors. m. zab, 0,5 pors. m. hajdina.

Az erdővel mezein van 2 adószó és 1 diósnő

Molnárok: 7 adószó, ezeknek van 6 db igazsálatuk, 2 tehén, 2 diósnő, 35 pors. m. búza.

A község nolgáinak: 6 adószó, 2 tehén 5 pors. m. rozs.

Nemesek: 10 adószó, 6 igazsálat, 5 tehén, 4 diósnő, 11 pors. m. búza, 14 pors. m. rozs, 3 pors. m. árpa.

A KÖZSÉG JÖVŐDELMI KIMUTATÁSA /1770./

	KUKORICA POZSONYI MÉRŐRE VALÓ	SZEKÉR SZÉNA	KAPÁS SZŐLŐ	BOR URNA	KÉZMŰVES	KERESKEDŐK JÖVŐDELME	MALOM JÖVŐDELME
RENDES ADÓZÓ	172	67,5	244	378	—	—	—
HÁZATLAN ZSÉLLÉR	11,5	4	21	27,5	—	—	—
IPAROSOK ÖSSZ.	—	—	—	—	7 FF.	—	—
URAD. KOCSMA	3	—	—	—	—	10 FF.	—
MOLNÁROK	5	10	10	11,5	—	—	10 FF.
FALU SZOLGAI	—	—	5	10,5	—	—	—
ÚJBETELEPÜLT NEMES	9	4	17	18,5	—	—	—
ÖSSZESEN	200,5	85,5	297	446	7 FF.	10 FF.	10 FF.

Ezt a népszámlát összeírta Maria Perina asszony, a községben élő nők közül az egyik, aki abból a célból, hogy a nemeseket is megadóztatva minden adóigényét pontosabb felmérést végeztetett. Egyes adatok között még így is látszik mutatkozik, mert a falvak igyekeztek jövedelmük mindentől letagadni.

1771-ben ismét egy felmérés következett amelynek adatai a következők:

62 család van a községben 242 lélekkel,

103 adózó 38 háználküli zséllérral

2 tabács jövedelme 16 FF.

1 orvosi — " — 5 FF.

2 halász — " — 6 FF.

3 hegedűs — " — 9 FF.

Holotéhermentesek 4 család 21 lélekkel

Kukoricatermes: 185 pozsonyi mérő

Bortermés: 554,5 urna

1 POZSONYI MÉRŐ 62,53 l.

1 — " — " — BÚZA ÁRA

EBBEN AZ IDŐBEN 30-40 GARAS

1774-ben harminc ikrek születtek, egy fiú és két lány.

(Egyházi feljegyzés a Zgróti plebanian.)

(1771-ben) Fenyőfákat ültettek a Tala mellé és a faluban.
Földtörvény rendelkezése szerint fenyőfákat is ekkor ültettek.

1777. ápr. 9-én kelt okmánylevel az akkori, sőt még a jóval korábbi viszonyokra fényt derít. Ekkor az éltén ugyanis a nemes Darabos familia különféle utódai perbe keveredtek egymásokért a bonyolult birtoköröklés kérdésében. Az egymás mellett lévő ingatlanok akkor még nem voltak kimerve, sőt még pontos mértéke sem nagyon volt.

Darabos Katalin, Erzsébet, László és József valamint a Horvát László, András, János, László, Mária, Katalin és Erzsébet között a Darabos Benedek és Ferenc által régiek maradtok, javakból Vármegyei esküdtek álltak ki Szentpéterbe és tanúbizonyságra parancsolták a község lakóit közül azokat akik régóta itt éltek, tehát jól emlékeztek a pereskedők birtokviszonyaira.

Írás:

1. Vallja meg az Tam hite letétele után, ha tudgya-e hogy itten N. Szala völgyében Szalamegyi és Szalamentpéteri, név szerint pusztá, réz névint helyig határaiton néhai Darabos Benedek és Ferenc maradvékaira minemű házhelyek, szántó-földek, rétek és mők, és halászó vízekben való beneficiumok maradtak-e, ezt tudván mondja meg azt is, és mutatva meg a föld minem!
2. Azon házhelyeket mostanában kik bírják, nevezet névint kik az rommésáigában, micsoda nevezetű pusztáiban, vagy díventikulumban is élékben esnek?
3. Azok voltak-e régente az házhelyek, ahol most az megnevezett Darabos Benedek és Ferenc eligazott és sok különféle névvel nevezett maradvékai birtokai földeket és réteket és hol s mennyire valót?

Első tanu Farkas László Szentgrót mexóvárosi lakó k. b. 54 éves ezt vallja:

1. Az tannak édesattyja Szalaszentpéter helységben lakván a tann is ott született, ennélötte 23-24 esztendővel ment el az tann Szentgróthra imend, hite szerint vallja, hogy Szalamegi és Szalaszentpéter, rézszerint pörta, rézszerint pedig helység határában néhai Darabos Ferenc és Benedek maradványai helység, nántóföldek, rétek, mők és halászó vizekben való bencsümmök maradtak, ngymind Szalamegben Darabos Ferenc és Benedek successorsi rézszerül, mellett az al- kalmatossággal az tann meg is mutatott. Az kemence he- lye is meglatnik rajta, földszélről M. Kalkavári gróf Festetics nassig, alorélról J. Mekkó. Szegedi Szegedy Ignác uram közt vagyon egy pörta ház hely, melyet Darabos maradványok, ngy- mint Lörvath Benedek, Lörvath Eörsz és János maradványi birják és Ferencnek successorsi földet, rétet birnak s nemes Ehart uraimnak háziulési is Darabos funduson vannak.

3. Ha azok voltak-e rézszerint mind ház helyek, ahol most nevezett Darabos Ferenc és Benedek különféle nével nevezett maradványi nántóföldet. rétet birnak vagy sem az tann nem emlíkerik reá, hanem annint föllebb vallotta tovább is bizonyos, hogy azon Szalamegi határában lévő és általa megmutatott pörta ház helyen épület is lenni tud. Halászó vizet is. Szentpétertől az Szalamegi és Draufodi hegyekre vezető úton alul alorélról lévő Darabos familia gáttjait a Szala esében meg is mutatja, melyet közönségesen Darabos örökösök birnak.

A második tann (Gyulási Pál k. b. 64 éves szentpéter iásndai szellir) vallomása is megegyezik Farkas Istvánival.

A harmadik tann Kókai Péter k. b. 89 éves szentpéter lakos Szegedy Ignác iásndai szellire vallja az alábbiakat:

1. Lehet máx 66 esztendője, hogy az tann Szalaszentpéterben lakik, ottan ifjabb korában molnárlegénységet több gazda- ságot is viselve, gyakrabban néhai Darabos Benedek és Ferenc után való asznonyokkal s maradványokkal együtt, mind jól tudja hogy Szala vármegyében Szalamegi és Szala- Szentpéter, rézszerint pörta, rézszerint pedig helység határá- ban néhai Darabos Ferenc és Benedek maradványai maradtak, ház helyek, nántóföldek, rétek, mők és halászó vizekben való halászó helyek, melyet az tann az al kalmatossággal meg is mutatott,

ugymint az Szalamegi határban egy házhely, földnélkül M. Baltavári gróf Festetics uraság. alnáltól Mexxó-Szegedi Szegedy Ignác uram földi nemességében vagyou. Mint azt a tanu mutatta látozó kemence hely mutatja magát, s emlékezik rá az tanu, hogy Florvált Benedek mint Darabos örökösnek háza és pajtája volt rajta. Most is azon Darabos maradékok, ugymint Florvált Eörsse, Benedek és János maradéki bírák, s tudja is az tanu, hogy ezen házhelyhez tartozandó földlekből, rétekből és mőlökből Erhart uraimék és Ferencnek örökösei földet, rétet bírnak s nemis Erhart uraimék (Erhart Pál, Ferenc és János) s mégis Erhart Ferenc uraimék laknak, ezt is ezen Darabos jussal bírák. Halásozó vizekben Szala-SzentPéter és Szalamegi határok közt a Szala eránt való halásozó helyeket, kivált amelyet ezen alkalmasalossággal az tanu több társával együtt mutatott, bírnak most is Szentpétertől Szalamegi és Aranyadi hegyekre vezető gyalog útján alul a Szala erében közönségesen és tartanak rekuszteket, melyeket a tanu látta mostanában, hogy az rekuszteket és városiakat Florvált örökösöknek valakik elvagdalták.

4-ik. Tanu, az 54 éves Szűcs Pál (Bartodackky József árnoldis szüllő, (nuntpéteri lakos) pallomása megegyező az előtte lévőkével. / ZL. INQUISITIONEM. 1777. FASC. 90. No 190. /

1777. okt. 28-án kelt jegyzőkönyv, amely nintén az egykori Darabos örökösök ügyében véttetett fel, nevetségese Florvált Mihály és Florvált Ersebet valamint Vörös Ferenc öröksegi perében.

Kérdés:

1. Mit tud az tanu homénud, vagy mit hallott és látott az eránt, ha néhai Darabos Benedek után ugymint Florvált György és Erhart György maradéki kövött reijok maradott javakban, házhelyekben, földekben, rétekből, mőlökből és egyéb tartozékokban volt e törvényes osztál, vagy csak az említett osztálos átyafiak reijok maradott osztott javakból és ki mit és hol bizonyos osztál nélkül bírásában vehetett azt bírák?

2. Igaz-e hogy, nemes Erhart Pál és együtteskedeltjei is mind néhány Darabos Benedek után való fele ágon lévő öfőkösök, és minemű Darabos jónagot bírnak, azok is azt minden törvényes osztál nélkül bírják?

Ulsó tanni Főcsán Péter (most 93 évesnek mondja magát!) vallomása így hangzik:

1. „Lehet már 60 esztendője mióta az tanni SzalaSzent. Péterben a jelen álló felének lakó helyén lakik, mégis azt nem tapasztalta, nem is hallotta, hogy minni Darabos Benedek után, ugymint Horváth György és Erhart György maradéki között az reájok maradt javakban, házhelyekben, földelében, rétekben és egyéb tartozásokban törvényes osztál lett volna, mindazonáltal az említett osztálos atyafiak az reájok maradt javakból kiki mit és hol bír azt osztál nélkül bírják vagy sem, azt a tannu nem vallhatja, ha nem azt bizonyítja, hogy az ő tudománya idejétől fogva mindélig az említett osztálos atyafiak az jónagot úgy bírták, mint most bírják.
2. N. Erhart Pál és együtteskedeltjei ha törvényes osztál nélkül bírják-e az jónagokat az tannu nem bizonyítja, hanem azt tapasztalásából vallhatja, hogy az Erhart familiábeliek legelőször Szegedi városig földén házat csinálván azt elhálták, onnan mostani helyükre jöttek, kinék hol telmett ott csinálták házat. Jól emlékszik a tannu, hogy néhány Tanati Ferenc az tannuaké mondotta is amint vele együtt az amnyadi nőfőhegyre sétált volna, megmutatván az rétet, hogy ezu rétet is minket illetne, az Erhartoktól semmineműen nem tudjuk elvenni.

Második tanni Boda István 57 éves exeket vallja:

1. Nem tudja nem is hallotta az tannu, ha néhány Darabos Benedek után mint Horváth György és Erhart György maradéki között az reájuk maradt javakban, házhelyekben,

földekben, rétekben, mőlőkben és egyéb tartozikokban volt-e törvényes osztál vagy sem, és ha az rájuk maradtott javakból ki mit bír osztál nélkül bírja-e vagy sem a tanu nem tudja.

2. Igaz-e, hogy N. Erhart Pál együttesdelaltjai mind néhai Darabos Benedek után való örökösök a minemű Darabos jószágot bírnak, azt minden törvényes osztál nélkül bírják-e a tanu nem vallhatja, hanem azt vallja hitte után, mivel az tanu a perben álló felek és Erhart uraimék emlékeztetül fogva mindéltig Szentpéter helységben lakik, úgy Erhart György, kinek két fia Pál és György vala, nagyobb erővel bírván és az jószágon jobban kapván, annak magukhoz való foglaltatásában és kiirtogatásában jobban iparkodtak, nép irtásokat tettek földekben, rétekben, ellenden Horváth György, kinek fia volt János és Benedek, molyálatot viselve, az jószággal nem igen törődött, mivel az Szege di maraig gazdaja volt, János fia pedig az maraig földén lakott. Hallotta is az tanu néhai Lanati Ferencztől, ki Darabos Fülkának férje volt, mondani, hogy Erhart uraimék bírnának jószágot, mely őtet illetné, ő mintogy emlékezik is jól az tanu rá, hogy Lanati Ferenc élővőrsővé, (dühmégében?) maga felesége névén Erhartoktól törvényesen vette vissza.

Harmadik tanu, Gyulási Pál (66 esztendő), 8 esztendő korától fogva Szentpéterben lakik, vallomása megegyez a két tanuskodó állításával. A 2-ik kezdése ezt vallja:

„... hogy Erhart uraimék elöl Erhart György s ennek fiai Pál és György jószágon kapó emberek és összekapók lévén számos irtásokat és foglaltatásokat tettek, Horváth György pedig a Szege di maraigal molyálván a jószágon nem kapott. Emlékezik arra is az tanu, hogy Lanati Ferenc az tanu hallatára mondotta, hogy Erhart uraimék őket megválták és őket illető jószágokat bírnának.”

Hegyedik tanu, Létési András 60 éves vallomásaiban a fentiekkel megegyező állítást jegyezték le.

1776. január 20-án adásvételi szerződést kötött a zalavári Konvent előtt (bíróhely) Darabos Erzsébet, nemesi birtokosaira, amelyekkel latindól fordított összege így hangzik:

„Néhai Darabos Pál leánya, Erzsébet, agilis Florválti Jakab felesége, aki az aranyodi mőzőhegyen él, nemesi birtokosoként Aranyad és Exentpieter helységben és Zalaszeg pusztájában minden birtokosaival együtt eladja nemes Erhart Ferenc, Pál és ifjabb Ferencnek és agilis Vajda Ferencnek 191 rémisi forintért és 18 dénárért.”

Tamás 1777. Pállosy József.

1746. Szegedy Ferenc és özvegy Nádasdy Imréné majorja a mai n. n. Cserési Csárda helyén. Az 1800-as évekig majorként szerepelt 1877-ben már magántulajdonban. 1892 után magánkézbe, Lúci Mátyás birtokába került. Fennmaradt 1912-ig, ekkor expropriálva fedik. A főépület onnan is áll, körülbelül a talajszintet alulmunka felett. Először a nagy istállót (1940 körül) oltározták a kőfalú nyaklábú pultot (k. t. 1904-ben) lebontották.

A falu megvásárlása után (1723) lassan benépesült a falu. 42 házhelyet jelöltek ki községi tartományok (jobbágytelek) nélkül. A koros legelőt mindenki használhatta. 2 hold szántóföldet mindenki használhatott és 2 ft. bérleti díjért. Két (kőp. rést) is kaptak évi 25 tolyva mérté, vagy 25 ft. fűszert ellenében.

A szerződést Nádasdy Imréné és Szegedy Ferenc földesurakkal 1723. okt. 6-án Óbóson kötötték. Csizmadia István, Kálmán Márton és Dömötör János szabad földművelők. Az 1710-as adóösszeírás csak egy lakót tudtak nyilvántartásba venni: Florválti Mihálynak fiyák, 1715-ben már Óbóson lakott. Juk. 1715-ben Florválti György, Erhart György és Kincses János próbálkoznak valamelyes fogás de mivel teljes szexonatakarisságon vannak. Florválti György, elvált Pál Zalaszegi birtokosoként, ahol is gazdának is. gazdának is nyitnak rővükre ki. Kincses János odabáll. Erhart György félz. nemes, szabad ember júnival szántóföldet foglalt és végleg megtelepedtek.

A nuntgróti plébánián őrzött Historia Domus szerint 1776-ban fejeződött le az új templom építése. A régi elpusztult zalaszegei templom a török idők óta romokban hevert, ennek tégláit használták fel az újépítéshez. Formáját egészen a csúcsáig szintén téglából építették ki. Tetőzetét az akkori elterjedt faragvánnyal fedték.

A torony csúcsára kovácsoltvas kereszt került.

A templom építésétileg talán az egykori román stílus áll közelebb, egyes állítások szerint az egykori zalaszegei egyház formájára épült.

Ennekben az években még feltétlenül erősen élt az emberek emlékezetében a régi Zalasegei község hagyománya. Az akkori Szentpéterben lakó öslakók elődei még nagyra érték immen költöztek új helyükre, így vitthető, hogy egyrészt a falunév, valamint az egykori zalaszegei plébánia-templom védőszentje Szent Péter apostol volt, az új templomot is Szent Péter tiszteletére szentelték fel.

Az építkezés természetesen sok közmunkával járt. A falura ezenkívül jelentős anyagi hozzájárulás is szükséges volt. Ebből az időből hagyományuk szerint él az a történet, hogy amikor a templom elkészült harangot önteni már anyagi nehézségek miatt nem tudták. Ekkor meghívták a faluban élő idős embereket akik még emlékeztek után emlékeztek a régi templom pusztulásának körülményeire.

Ők azt állították hogy az egykori templom toronyát a törökök úgy ágyúzták le és így a harang a meredek hegygerinc alá a Zala mocsarába zuhant.

A néjhagyomány szerint még is találták sok keresés után a harangot. Azt pár ökröt fogtak össze a kivontatásra. A harang nagyon mélyen volt, így nagy földmunkába került amíg kibontották. Sajnos fölbontatni nem tudták, mert láncok is kötélük minden próbálkozásnál elszakadtak. Hagyomány szerint egy ízben már a gödör mélyén volt, amikor az egyik béres nagyot káromkodott, erre a kötélek elszakadtak a harang pedig

* A LEGUTÁBBI FORRÁSOK SZERINT 1779-BEN, JÚN. 29-ÉN PÉTER-PÁLKOR SZENTELTEK FEL. IDEIGLENESEN EGYSZERŰEN BEÜL KIMEGELETÉK, KÉSŐBB KIVÜL IS BEVAKOZTÁK.

Agoston Aranyad. 1738, márc. 19. Sipos Mórton és László libertinmunka asztalig-
keletől (Zala m. Lest. DIV. II. 52)

A Sipos-hagyatéka állt 4-5 holdal réttől és 8 hold földtől.

A gazdaságba az alábbi javak tartoztak:

3 herélt bika és 1 vemhes kanca ára 41 forint
1 tehén szemlencsü(nőke) 8 forint
1 tehén tarka 10 forint
hármadikú nőke 4 forint

Házi eszközök: Ács, borona, eke, kosár és rövid lánca,
Magyfejek, mekcsék, karkók, kapacs, szék, egy pár piros napuló, írtatott
bot cipő nagy farok (pálincapő) két nyereg, vésztő lósszármak, hasoulóan
visselt kormok, szőlő kötel, kapacs, asztal rékek, farostok, tányérok, csap-
edén, helyavonó vas, faszerszámok, káposztás hajdó, csőbör.

3 oldal malomna, buxa, rozs, árpa, hajdina, zab, kukorica.

Szalmaiban nagyon 50 kereszt.

Egy Sipos-földről ezt írják: „Szalomegi berekben egy darab istás réttől,
melyet nem sok idővel ez előtt vettek istás alá, és exulig sem lett
tirostán kassza alá való, meglehető munkát foglal magába...”

(Ezért hasznosabb ha erdőnek használna)

Márthi ezt írják: ... Szendrői malomkert mellett földül lévő rét,
onelynek maphelétől Enhart Pál nomosója...”

1750. adóösszeírásról kiegészítve:

Agoston Aranyad (Felsőaranyad) Alsó Aranyad:

Béke Mihály
Ódor György
Sipos György
Finta István
Agoston János
Himány István

Bakos István	Fizlet Antal
Földi Ferenc	Kassai Mórton
Szántó Ferenc	Szántó János
Varga János	Tolnai György
Nyolgeri István	Kövesy Ferenc
Jakács György	Göbcses György
Lohomay György	Somogyi Mihály
Kegyes István	1641-ben Somogyi Péter Szigroton vati katonája)

Siposmunkákai önkéntesekből:

Aranyad lakói (adózói):

1747. Somogyi György
Csimaszi Mihály
Mészáros György

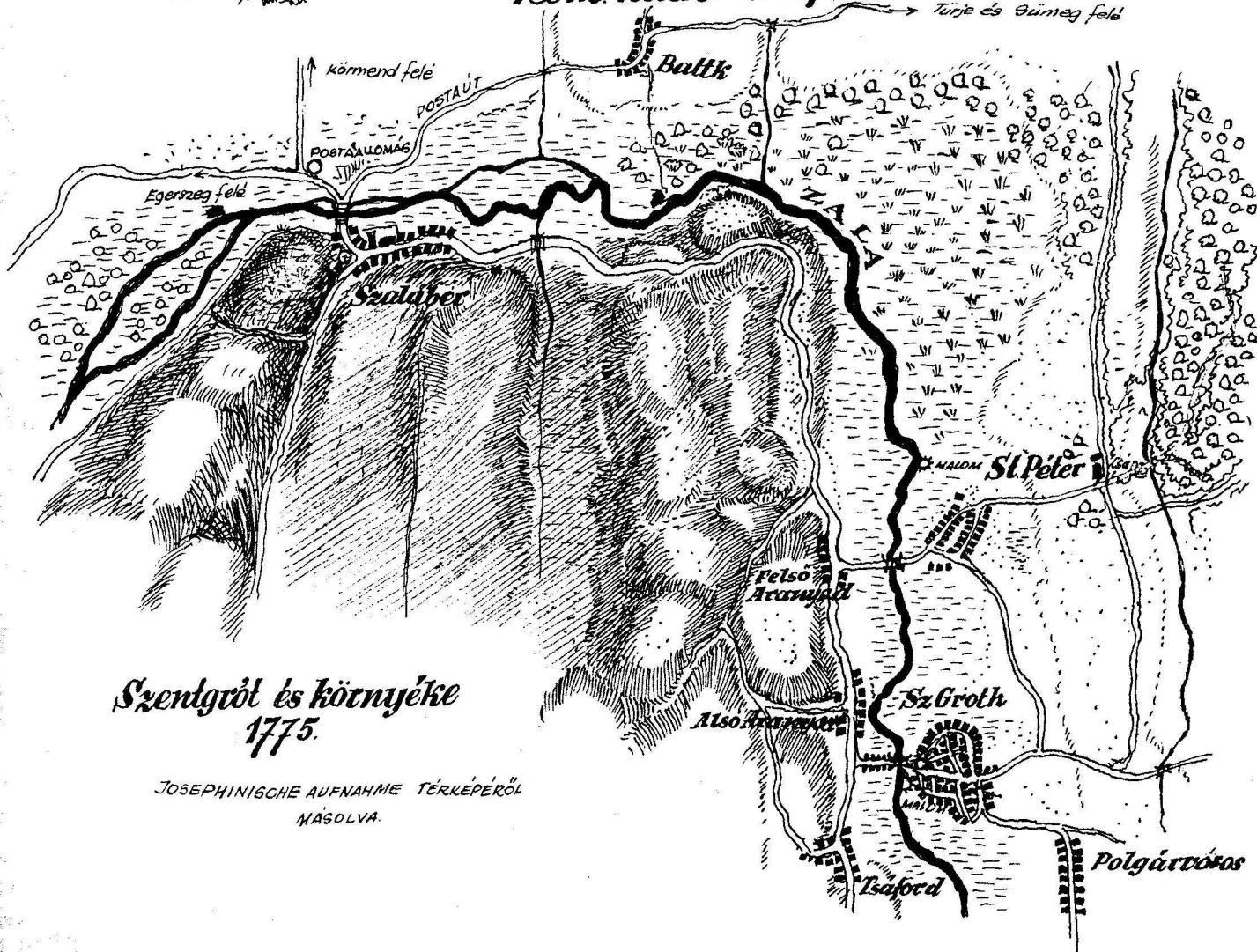
1755. Agoston János (Felsőaranyadon) 50 éves Szigroton lakott,
Hegedüs Mórton 84 éves 45 évig Szigroton lakott,
Kun János 55 éves szabadon — — — —
Mészáros István 67 éves — — — —
Varga György 73 éves — — — —
Sipos György 58 éves — — — —
Varga György 73 éves — — — —

1776-ban Szigroton laktak Csotter József, Mihály, Lohomay János, Mihály, Bekedi János,
Hosszeg Istváné.

Róm. kath. templom

/ 1965/

Szendrő és környéke
1775.

JOSEPHINISCHE AUFNAHME TÉRKÉPÉRŐL
MÁSOLVA.

a mely gödörbe szikant rissza. Az ezt után technikai felmérés hiány, vagy inkább szabványos földmértől többi nem prov. bírák voltak. A harang helyét, a nagy földhányásokat egy 94 éves ember elmondása alapján még az 1880-as években is megmutatták mutatni. Az egykori szentpéter természetesen megváltozott, a hegyoldal évszázadok alatt lejtett csúszott. így ma már a helyet senki megmutatni nem tudja.

Ezek után új harangot 1794-ben Graxban öntettek, amely 198 fontot nyomott.

Óltérképet, amely Szent Péter keresztútját ábrázolja Dorfmeister festette 1782-ben.

1796-ban állítatott a község a régi Zalamegyi tényleg és a mesterháza (iskola) el. díszes fakeresztet, amelyeket Lékimán László plébános mentelt fel.

Szentpéter község a mentgróti plébánia filiája volt, így itt nap nem lakott. Mivel k. b. havonként egyrés, valamint Péter és Pál napkor. (jún. 29) a templom búcsúnapot tartottak.

1787-ben a türjei Premontrei-rend uradalmanak legelő használatát évi 100 nap gyalogrobotot adott a falu, illetve működését szerint a legelőgőzők türjeit hordának a türjei erdőkből.

ZL. / Zalai Földmért. LEXIKONBÓ. KEZIR.

(ZL. 84. No. 57.)

1773. június 28. Szegedi Ignác és Szentpéter falu többi földesurait tiltakoznak a mentgróti uradalom ügyeiri hivatalától a mentgróti lakosok ellen, akik a szentpéter-i földet Bombóla parlag névű utátsait erőszakkal hatalmukban tartják és követelik Szegediék azok visszaszerzését és lehasználatát.

(ZL. 229 No 139.)

1801-ben az egyházi összeírás alapján 390 lélek van a községben. (1770-ben 363 lelket jegyeztek fel.) A népesség kapcsolata még mindig erőteljes emelkedést mutat. A következő évek kedvezőtlen időjárási viszonyai miatt, a földiek alig termelték meg a beléjük vetett magot, a falu lélekszáma csökken, a fejlődés megáll, sok az elköltöző.

1805-ös nagy tél alkalmával még a vetések nagy része is majdnem teljesen kifagyott, a kikelet egy hónappal később következett be így ősszel a növény nem tudott rendszeresen beérni. Borók sárgasárga és rosz lett és így nem tudták eladni. 1807-ben ismét nagyon kemény telet jegyeztek fel, azt írják, hogy a nyulak és a madarak a mezőkben mind megfagytak.

1809. július 25-én olyan borzasztó jég esett, hogy a fákat és a mezőket egészen letarolta. (HISTORIA DOMUS)

Ekkor az években híromy a falu éhezett, ugyanis nagyon jelentős volt a növénytermelés, hiszen minden gazdának volt legalább 2 kapos növényterület aminek termését legtöbbször eladták, így egy jégrezés inségbe döntötte a falut.

Július 25-ét fogadott ünneppé nyilvánították, ennek a katasztrófának emlékére ezen a napon a mai napig misét mondtattak, hogy a természeti csapások mihamarabb elűzzék fölül. (Július 25-ös Szt. Jakab napja)

1809. ápr. 23-án kelt az aranyodi kegyköröség előjárósága által kiadott bizonyítvány, amelyben az előjárók tanúsítják:

„... hogy nemes Eihart Ignác minémű nőt vásárolt 250 forintért az aranyodi nőtől hegyen az M. baltavári gróf Föstitichné aranyosi Gunduán Szentpéterben lakozó Jakab János-tól, s mely említett nőnek, minthogy Véneth József nomenéja s egyszersmint ennek egykeis neveletlen lánykaja nagyon, mely is vértayafiságot tart hozzá, edesanyjára nézve, ahon képest azon neveletlen árnának nevére azon

zörszámot kére alá nemmi kíváncsók. (FESTETICH LT)

1805. történelk az nem nemek népesség összeírása katonai alra, amely az alábbiak szerint így oszlik meg:

A községben van 60 lakóház, amelyben a háznép. (valád) 74.

Férfi tisztviselő (tanító, Szántói János) 1.

— " kézműves, polgár 1.

— " nemesek nolgái 5

— " paraszt —

— " mindenrendű mellékelték és kertek 62

— " (fii) gyermekek 75

Nők állatában

Férfi 1 — 17 éves 63

— " 18 — 40 éves nők 1

— " nőtlen és özvegy 7

— " 40 éves felett 36

— " rom. kath. 129

— " evangélikus 13

— " Leido 1 — 17 éves —

— " — " — 18 — 40 éves nők 2

Távollevő férfiak az országban 17.

Ezeket az összeírásokat korántsem tekinthetjük pontosnak, mert a katonalekori férfiak lelkeiről igyekeztek ellátolni. Ugyanis a veresvölgy, ebben az időben már nem tudták a működéses nyomonkövetést összekapcsolni, ill. onként jelentkezőkkel összekapcsolni, megkezdődött az újrafogdosás.

Erről a korról így ír Szilágyi a nagy történelem könyvében:

"... Itt jó a parancsokat, hogy egy község néhány helyen-től állítson, mindjárt megpróbált 50-60 leány és hős. pótson át télenül az erdőben csavarog. Sok működésből megint leány lesz. Anyjuk és anyjuk, kik titkon utánuk vannak az életet, az egész idő alatt mintén nem dolgoz-

hatnak. Són aztán a fogás ideje, midőn az emberek-
~~te~~ re így vadászunk, mint a vadállatokra. A tehe-
 tősebbek lekeményedik a bírót és az esküdteket, utoljá-
 ra csak az marad benn akinek senkije nincs, aki
 olyan gyöngy, hogy nem félnek tőle."

1812-ben jörke keveredtek az aranyodiak a nentpéterei lakosokkal
 és a Szegedy irasággal. Ői idők óta tudniillik rohasem volt e
 két helység legelője elválasztva, hanem közösen jártak marhaik.
 Az említett évben összesen 10 pár ökröt behajtatott a nentpéteriek
 által Szegedy, s azokat minden bírói ítélet nélkül elkofoz-
 ta, ebből 23 éves per kereskedett, végül az aranyodiak lettek
 nyertesek. Szegedy Ferenc (aki ekkor Zala megye főispánja)
 törvénykezésként köteleztetett megteríteni a bárt (1857. HIST. DOM.)

Ítélet 1813-ból. Ezeket az okmányokat 1963 márciusában Gács
 Ferenc aranyodi lakos hájának padlásán találta meg,
 a ház azonos az egykori Bixeri-azda nevű kocma épüle-
 tével. Az okmányokat a vármegye az aranyodi esküdteknek
 küldte meg.

" Azon viszhelyentésobeli tárgyban amelyet aranyodi-
 ak Szepeteriek ellen folytattak.

1813 evet. 5^{ei} júniusban.

Ítéletett:

Alsóaranyodiak közönregeren az ökörtőlóban a közöböt
 mult 1812-ik evetendőben Zalamentpéteriek által bíreseinek
 megfosztásával ökreinek legeltetésében háborgatókat B
 alatt ide adott kezelem levelékben panaszképpen előad-
 ván és azon ökrök tilóban való viszhelyentetéseket, az u.

jobb törvények értelme szerint kéne, s kiemelket azon okból, hogy emberemlékezettől fogva Szentpéterivel egyenlő legelőző volt gyarmolatról emleke megbiromyítására pedig 1, 4, 5, 6, 7, 8, nyomatok alatt próbáikat kirajzolatkoztatásai-
kal a bírósig eljete terjesztve; ellenben panaszkodt Szentpéter-
ek 1, 2, 3, számok alatt melyet a törvény előtt meghiteltetett
vallásait tanúbizomyságaiának bemutatván s mindezek
bírói intézet alá vétetve minthogy kérelem levelek egyedül
az ökörtőlóra melyen aranyadi beíratások megfogutása tör-
tént és a bírói ocúlata alkalmatosságával ezen tilos Koldus
Teleknek neveztetve megmutatott, terjesztve volna, exe-
ránt pedig jöllehet a két részen való tanak ellenkező val-
lomásokhoz tennének, mindazonáltal, minthogy azon
tilosban aranyadiak nabaol és bekészeges Szentpéterekkel közös
legeltetéséről való tanak vallási nem csak az régiebb ha-
nem a közelebbi való időkre s nagyobb tudományokra
épülve volnának, s hogy ezen helyen aranyadiak előbb
háborgattak volna az előbb adott irományokból ki nem
tetésre, ugyanazért aranyadiak a nevezett Koldusteleki
ökörtőlóban való viszahelyeztetése exennel megíteltetik
és amennyire az elvett xilogok,* bírói körben 86 forintokban
6 krajczárokban, a meghatározott költségekben az telek meg-
marasztalásával s mindezeknek végrehajtása meg-
rendeltetett.

Ezen itéletnek kihirdetése után az alább irattak nyom-
ban a földnek minire, ugyanint a nevezett Koldusteleki
ökörtőlóban helyére kimennin azon bírói itélet az illető
teleknek megjelentésével ismét kihirdettük foglalatjait meg-
magyaráztuk s ennek következtében az földpörös aranya-
diakat azon Koldustelek ökörtőlós nabaol legeltetéséről
használatában viszahelyeztetjük és a többi azt követke-
zőkre s nekik elégteltt vesertünk.

Melyről is adjuk ezen hivatalos leelünkét.

Szentpéterben. 8-án júniusban 1813 értendőben

Ortelhuober Ferenc m.p. exequens alispán, Deák Antal m.p. Admiretus
nalgabíró, Szegly István aduictus eskütt m.p. "

* név az itt helyesen így hangzik:

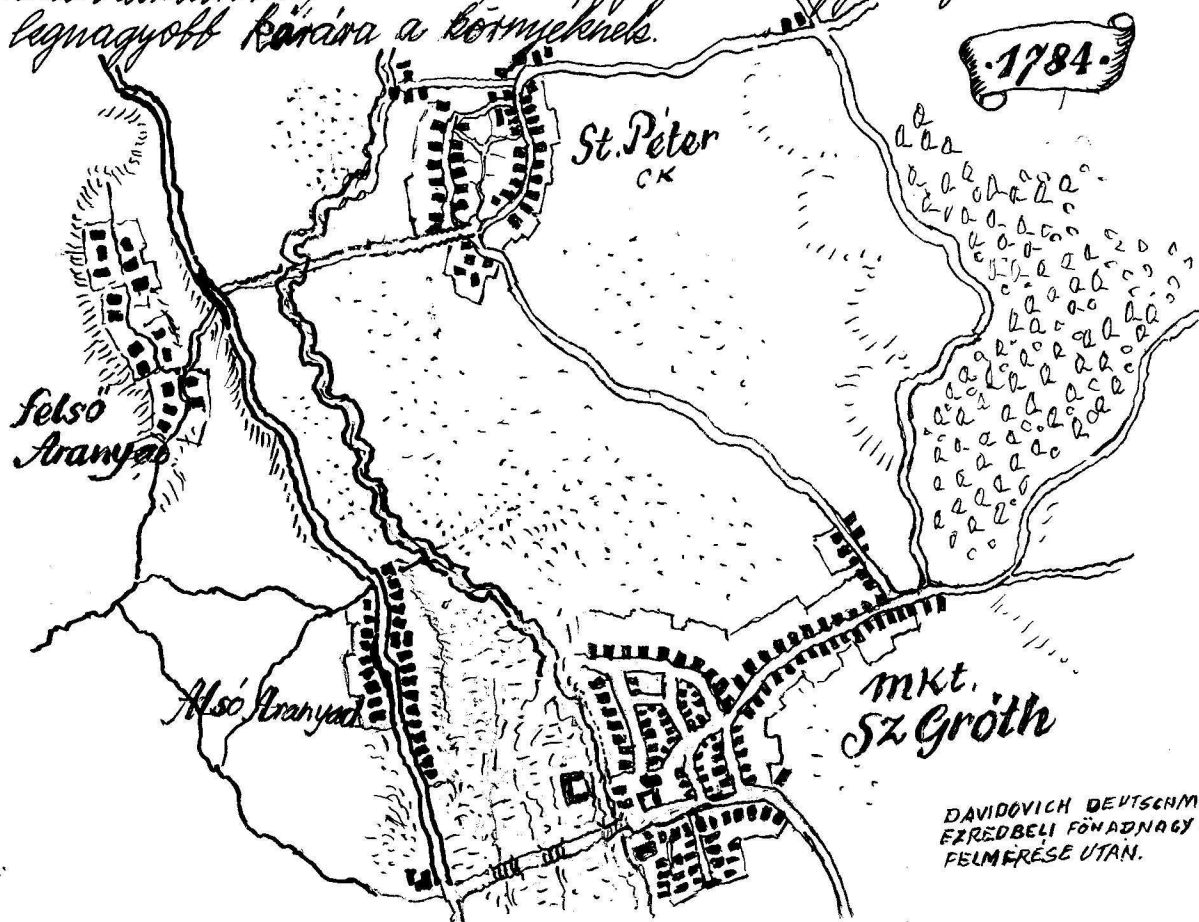
* ... aranyadiak nem volnának, azoknak megíteltetésében és az 3-ik/ alatt.

A Napoleoni háború eseményei érintették vidékiünket is.
 A nemesi sereg Szombathelyen gyülekezett, miután a francia csapatok 1809 május 15-én magyar földre léptek. A francia sereg csapatok Olaszországból a mi vidékiünket is utolérve június elején Hosszúpusztán keresztül vonultak Győr felé. Utánuk az osztrák, reguláris és nemesi seregek is vidékiünkön meneteltek az ellenség után. Napoleon 1809 június 14-én Győr mellett megverte az elmaradt osztrák és magyar nemsekből álló sereget.

Az események után kárvált a "Fegyverek azon karvállásoknak, melyeket ezen J. N. Zala vármegyei Szentói járásbeli Nemesi irak és más sereget adósi emberek a közelébe múlt Francia háborúnak alkalmatosságával az ellenségtől és más seregtől a Császári katonaságnak több rendbéli alkalmatossága és megállapodása miatt szenvedték következő képpen:

Zala Szent Péter	No 1. Község nemesi	537 forint
	2. Község adósi	1570 forint
	3. Ostoros Ferenc	34 forint
	CSARÓK	2141 forint

A mulatók, lóvas vonuló nemesi csapatokat, akiket egy, Herceg János nevű nemes vezetett többnyire csak takarmányt rekvirált, de az utánuk jövő francia sereg már ló, kényeset követelt. Utánuk vonuló Meskő tábornok által vezetett császári csapat már kikapott volt, karvasmarhát, malacot, bort gyűjtött be. Egy hétig időztek Zalabírbén, legnagyobb kárcsra a körmeknek.

1813-ban, amint olvashatjuk, az aranyodiak megnyerték a pest amit a sentpieteri közbirtokossáig ellen felváltak. A földtulajdonosok nevezett körös legelő háználataiba bírti illetéssel visszahelyeztettek. A kivallott aranyodi lakosoknak 36 forintot és 6 krajcárt kellett fizetniük, ami meglehetősen nagy pénz volt ekkor az időben.

1813. márc 31-én kelt az a nemesi birtokokon osztorokodó egyezés levél, amiről némi következtetést lehet levonni az akkori gazdasági viszonyokról:

„Alább írtak ezen Fehintetes Nemes Lala megyei Ököl Sz. Péter helységbe lakosok. Nemes Lajos Sebes(tyén) és Lajos Katalin a fent írt napon és esztendőbe léptünk, ily írtas megegyezésre.

Ugyan nemes Lajos Fajos neugrithi lakossal, Péterrel sentpieteri lakossal és Katalinnal, mostanság neublaixlói mesternél, mint alább következik:

(Elnök) Mivel írtásban boldogult nemes, prepreneményü Erhard Ferenc magtalanul meghalálott és a föllyebb nevezett nemes Lajos Sebes és Katalinnak anyókkal egy testvér vala, amivel inkább, hogy magtalanul halt meg, Erhard Ferencnek maradtott egy nép öröksége néből és földből és egy népházi fundus, melyen is vagyon épület, kanna és itáli.

Azon épület esett Lajos Sebesnek 120 forint váltó céduláiba. Sebes megtartván néje részét is, ad hellette nekik a többi atyafiakkal együtt, nygymint nemes Lajos Fajossal, Katalinnak és Péternek a pest alatt lúvó fél hold mautóföld, ezen földnek hasznofelt, nemes Lajos Fajos, Péter és Katalin adták olyformán, hogy több a boldogult népt Erhard Ferenc és Erzsébet jussokból vola semminemű pretenziójuk a föllyebb írt három testvér atyafiakon nem legyen meg a történeti irigátorok vagy egyik, vagy másik nem helyesbetik, ezután legkevesebb jussokat, a nevezett mautóföldnek nemmedja földül nemes Lajos Ferenc, alxéltől pedig vagyon Aranyodi Lajos úr.

(K. r.) Nemes Lajos Fajos, Katalin és Péter adtak egy darab rítet Lajos Katalin neugrithi a többi is nevezett és boldogult népt Erhard Ferenc és Erzsébet jussokból, mely darab rít is vagyon a Fölösikén, nemes Erhard Pál a nem-medja földül, alxéltől pedig Laskoy László vagyon.

(Hár-rot) Mivel nemcsak János Sebes a brácsos megy lakni, ezért a hármak hasznosfelét általaditák neki, mely épület is áll kormarából és intallóból. Ezért az épületet fixet Sebes Jánosnak, Katalinnak mindenik részre 60 forintot váltó adulaiba, egy summaiba fixet 120 forintot egy conditio: val, hogy a fellyebb int mentgörti lakos nemcsak János Jánosnak és János Katalinnak első májnosban okvetlen az int summa pénzét letenni magát kötelezi.

Mely ebbéli tetemes megegyezéseinken további ellátásra és erősegeire adtuk ezen keshintket, nevünk fölisattatásával és kézi X-t vonásokkal 50 forint vinculum alatt megerősítve. Szalagint Péter

Gz. Péter nemcsak bíró Székely Mihály +
stranyodi Molnár József előtt +
nemcsak Székely György előtt

Nemcsak János Sebes +
Nemcsak János Péter +

Nemcsak János János
v. János Katalin
ifj. János Katalin

Nemcsak Erhard Pál +
Nemcsak Bőszöcs Pál +

Gyántói János notárius "
(Egyben a község tamtője is volt.)

1818 január 11. Malombírtóli nesződés, egyik részről Szegedy Ferenc, Szűcsaludy Sándor, (neje Szegedy Róza). és Bexeredy György birtokosok, másik részről Márkus József zablántsi molnár-mester, mint bérbevevő kövött.

A nesződés három évre nöl: 1818 ápr. 24-től 1821 ápr. 23-ig.

1, A malom kövődje esetleg egyik neszőcímre is, valamint a gátja is javításra norul, mely javításokat a tulajdonosok elvégzik, és a molnár ötödik molnárszékben, ugyanint a jelenlegi molnár is bírja, a malmot Márkus Józsefnek árendásan adják.

2, A javítási munkálatokban anonban köteles a molnár családjaival együtt résztvenni, sőt igazgató állataival a nűkséges fuvarokban is köteles segíteni.

- 3.) Az első emlekedő nem megy a javításra, arra árendát a molnár nem fixit, de a következő két éven át, évente ad 300 köböl tűzát 600 köböl rozsot 100 köböl kukoricát, vagy helyette 100 köböl rozsot és 100 köböl lisztport, negyedévi névletekben, annak a kikötéssel, hogy ha valamelyik naraig az esedékeségi idők közben megrögzöttül igényelne előleget az árendára, a molnár azt köteles megfizetni.
- 4.) A két év alatt szükséges malomköveket, nitát, kőveket a bér-kezes raját költségén köteles megvenni. A köveket az árendás is bekötésén bekell collonni, ahány coll követ vesz át a molnár, annyi collt kell vissza is adni a bérlet lejártakor. Viszont a szitaipénzt a molnár fogja adni raját hársára.
- 5.) A malom üzemeltetésével kapcsolatban szükséges valamennyi kovács munkát, kivéve az egészen új munkákat, selyen munkákat amelyeket hámosok nektak kéníteni, tehát öntéssel, olasztással járnak, a bérlet köteles elkészíteni.
- 6.) A malom és a molnárház épületein szükségessé váló kisebb javítás, tartáshoz munkákat a malombeli farragással járó valamennyi munkát köteles a molnár a raját költségén elvégzettetni.
Ha viszont új munka lenne, tehát ha valamit teljesen egészében újjá kell építtetni az már a tulajdonos költségére megy, de a molnár ahhoz is köteles segítséget adni kétféle munkában, fuvarban.
- 7.) A molnár családja s az örökök által okozott károk a molnárt terhelik, a nélkülöz károk azonban az irakhat.
- 8.) Felmondási idő közönséren fél év. De az irak fenntartják maguknak a jogot, hogy ha a molnár hanyagul, kötelesség és szerződésnek látna el munkáját, kitesse őt a terminus előtt is a malomból.

Nem nemes népesség összehívása 1818.

A községben 27 ház van, amelyben 74 család lakik. Van egy tanító és egy kézműves (kovács). Nemesséi nolgái: 2. Deller: 76. Fiúgyermek: 79. Nők: 148. Férfiak: 1-17 évesig 75., 17-40 évesig 2. Félszeges 6 nőtlen, 40 éven felül 34. Nőtlen és özvegy 3. 146 róm. kath. 8 evangélikus.

1818. nov. 1. Szendrői község lakóinak kérelme urukhoz gr. Festetics-hoz, akinek tulajdonában volt az aranyodi hegyvármos nölőhegy. Erteleben az érteleben nagyon, hívós kedvességek volt az időjárás, ami főleg a nölőtermést vetette vissza. Idézet a levélből:

"... hogy az most nekünk kivetett hegyvármot, mely sem az tavali, sem pedig a mostani esztendőben meg sem termett és még a tavali hegyvármunkkal is tartozunk, mivel a tavali esztendőben sem tudtuk befizetni, aláíratással kö. nyörjünk, hogy a nekünk kivetett hegyvármot most egyszerre, kegyesen, viharos és bajban lévő jobbágyságnak elengedni méltóztatassék."

Szendry II. László 1773-ban nőül vette Rózi Katalint. Gyermekai III. Ferenc, Rozália, László Sándor (megh. 1882-ben Sümegyen)

Szendry III. Ferenc öröközte 1787-ben Ötörpönt. 1809-ben a zalai nemzeti felkelő seregnek kapitány, részt vett a győri ütközetben. 1815-19. alispán (Zala m.)

1825-ben Zala megye országgazdálkodási követe.

1829-ben a határmentes terület elnöke Kőrös vármegye főispánja, 1842-49 or. kir. kamarás.

Meghalt 1848. máj. 24-én.

1848-tól a birtok ura Szendry László, 1872-ben Imre, Antal, László és György.

1890-ben Szendry György és fia Béla.

1900-tól gr. Szekessy Péter, Szendry Erzsébet

A SZEGEDY-CALAD NEMESI CÍMERE

A közös legelők birtoklásáért változatlanul folynak az önkényeskedések, pereskedések. Először volt az 1813-as ítélethozatal, amely elhatározta a mentpéterieknek a közös legelőkből az aranyodi lakosság kiközösítését, az 1819-es extenzó ímét megelőzve lett néhány néhézdeji mentpéterei gazdálkodó jóvoltából. Feltétlenül valaki fellevalta őket ezekre az elve kudarcra ítélt hatalmaskodásokra.

A salu előjárósága és bírója nyilván hirtelen próbált a Szegedy uszárnának, hogy az elkorozott állatokat Ötörse, az uradalom központjába hajtották, nyilván abban bíztak, hogy jórúkat így megnyerhetik, mert Szegedy Ferenc abban az időben Salu megye alispánja volt.

de aranyodi lakosok 1819. október 15-én egyenesen Szegedy alispánhoz fordulnak panaszukkal:

„Tekintetes első Alispán úr!

nekünk különösen tisztelt drága Nagy Urunk!

Talán sejtésem állapotunk megöröslésére végett kéntelenítetünk a tekintetes első Alispán Úrnak atyjához kégyes okinelejebe járulni: Mi első-és Felsőaranyodi helységbeli nemcek és mentelenc községesen nemzed Szentpéter helységbeliakkal emberemlékezettül fogva, sőt a két helység megállásaitul fogva, mindenféle marháink legeltetésének oly közös és lehetséges használtásában voltunk mindenkor ahol, merre és meddig a mentpéterei és egyéb apró marha rabadon legeltetett és a miénk is, sőt az ösritilosok a réteken mindenkor a mi helységünk és mentpéterei előjárói közakarattjával lélték és rabadtak meg. Tisztelt ugyan a mentpéteriek az ökörtilosban okneinket az 1812-es extenzóban laklatni, de amint az írtott betű alatt nevezett bírói ítéletből kitünik* Alispán úr által a legjobb törvények erejével a Földustleki nyári ökörtilosba a mentpéteriek megmarasztalásával visszahelyeztetünk. Előbb még néhány extenzóval a vordabeli marháinkat is leakták a legelőre vinni, de akkor Tekintetes Királyi Tanácsos és első Alispán Herterházy Lajos úrhoz folyamodván, s általa a panasz megvizsgálása után Hertelendy Sándor akkori Főbíró kiküldetvén, s a tisztott úr a mentpéteriek által törvénytelennel elvett szalogjainkat visszarendelvén mind exideig azon

mindenfélé vonyós és néleg markaink békességes és közös legeltetésének a szentpéteriek háborzgatása nélkül amint az ide kitett B kettő alatt csatolt vizsgálatból, a C alatt lévő Attestatumból kitetszik, birtokában megvoltunk.

Mert az ön kezdetén mindazonáltal a szentpéteriek ismét az ökreinket míg a magok* tulajdon saját nébjünk-ről is elhajtani akarták.

Emiatt a Fekintetes Urak alánatonan folyamatosan könyör-géseinkre J. Horváth Antal Főbíró Úr kijöve az általa tett bírói tilalom után is nemhogy a szentpéteriekkel békesség-sen maradhattunk volna, hanem míg most közelebb múlt október 10-én, azaz vasárnap délután, a felsőaranyodi Baráth Józsefnek és Bőrcs Lászlóknak s ugyan Pásonyi József alsóaranyodi lakosnak két, összesen hat ökreit a kö-zös tilosból a szentpéteriek helyéig nemes és nemtelen elöljárói szentpéteriek elhajtolták, és nemes Erhard József törvénybíró arakat gondviselés alá vesén, Mellősdges Szegedy Ferenc Úr ismánya 15 Ft. fixitáson alul arakat kiereszténi nem akarván, mi pedig a kiváltást a magukéul tanácsos-mak tenni nem gondolván, a tiszteelt Szegedy maring tiszttartója az ökröket a napokban Ötörre elhajtván ezáltal bennünket a szentpéteriek eddig való békességes legeltetés birtokából nagy... , sőt egész helységünk nem-látomást való elpusztulásával kirekeszténi igyekeznek.

Könyörgőn járulunk evégett a Fekintetes Elő Alapán Urak, a fent soronkint kitett sérelmeink megorvosolá-sára. Egy bizonyos időhatárt nemmel előbb rendelkezni, a behajtott állatokat, hat ökreinket visszaadani s ezen behajtás által a kirekesztett szabad és tilos legelőnek előbbeni békességes közös használatában bennünket az 1802-i esztendő 22, és az 1807/13 törvénycikknek értelmé-reint visszaahelyeztetni, kárunk és kötelezésekünk érinté-pedig valószáigos végrehajtással, és tökéletes elégtételt

xxexxxxi a névszer Hatalmanságok előtt a Fővárosi Út
főmunkatársain a legmélyebb tisztelettel vagyunk.

A Fővárosi Előadó Alispán Úrnak
aláíratos főhajtó nolgái Felső és
Alsóaranyadi lakosok, nemességek és
nemtelenek köszönetképpen.

1819. október 15. Aranyad.

„Győztesnek Fővárosi Úrnak.

Fővárosi Előadó Alispán Úrnak

Aláíratottak hiteltelen bizonyítvány, Felső és Alsóaranyadi.
ezen J. N. Zala vármegyei helyregeke hol lél? ha tudja?
Máskorok léltek hiteltelen bizonyítvány meg, ha ezen két
helyregeke között vagy-e valami bizonyos határral?
ha minosen, régi tapasztalatból mondja meg a tanu.
Lakosok és Alsó és Felsőaranyadi helyregeke mar.
hátról Szt. Péterekkel mindenkor közös legelője volt-e?
egy legelőjéről és aranyadiak rédeje tilos marháit Szt. Pé.
terekkel? Ugy az "kassák" után közös öbörtőlést voltak-e
tartani? Marháink miért neustpéterekkel a legelőjében vol.
tak-e jörök, s volt meg s Aranyadiak általánosan nem
vák akik nemsi jussal bírnak földet, réteket, vagy
felső szundist Szt. Péterben, hanem az aranyadiak is lehessé.
geen legelőjüket mindenkor a neustpéter határral?

Előadó tanu ezen J. N. Zala V. megyei Pál János 45 extendős
pápiata a kérdésekre enket mondja:

„Mivel a tanunak édesatyja Szent Péterben kanász lévén, annak pánt.
torkodása alatt ő is gyakran örvén a nyáját és mivel atóbb
maga is Aranyadon nyolc extendősig csordáin képpen pánt.
torkodott, jól tudja ezen két helyregeke hol lél? s emmand 2-ára
bizonyíthatja a tanu, hogy ezen két helyregeke között határ.
jel volhasem lévén, s így tapasztalatból 3-ára valja tovább
a tanu, hogy valamint atya élében, úgy atóbb maga pánt.
torkodása alatt neustpéterek nyája Aranyadi határral örvétetett,

minte így haronlőppen az aranyadi övítették. Az arany-
diak is marha ei diáncsordájukat nemcsak a Szabán túl
a Molnár kertjétől egészen a templomig szabadon övítették,
s legeltették, hanem egész a Szalasny allába, a hegy felső
részéig a neutpéteriekkel közösségesen használták, s éppen
nem emlékezve semmiféle szillogizációkra, behajtásokra.
Ita előbb az aranyadi csordát a rétekre reáerentette,
mind a neutpéteriek reábecsajtották, illes eriben a tanút
mint csordást megváltították, hogy mivel még a meg-
kétül is tilos, előbb mint az ő csordájuk reá nem be-
csajtatik, ő re hajtrou oda.

Igy bizonyítja tovább a tanu, mivel Aranyodon
közös helyéig csordáira volt, minden kifogás nélkül az
egész helyéig csordáját így negeinyet, mint boldogét,
örötte közössen a neutpéter csordával mint a neutpéter
határában is.

Hogy pedig az aranyadiaknak ökreik is kaszálsá
ntán telt tilos réteken a neutpéteriekkel legeltették volna,
mivel önké csak csordájára volt vigyázása, nem annyira
emlékezik, azonban mégis erősítheti, hogy azok is valamint
az ő csordája vélek közössen legeltették."

A többi tanu vallomásaiban nagyjából enket tudja
vallani, így sükségtelemnek tartom mind leírni.

Enket az okmányokat Aranyod községnek adott ki
hivatalosan, olyannyira vigyázta rá, hogy majdnem tel-
jes épségben találtam meg Csics Ferenc aranyadi lakos pad-
lásán az régi iratok között 1963-ban.

1823. július 8-án az országos adóösszeírásai táblázatban, Gruntpeter községben lakó árendás szőlősközségi névsora.

SORSZ.	NÉV	ADÓ- KÖT. 18-60E	SZÖLŐ POZS. MÉRŐ	SORSZ.	NÉV	ADÓ- KÖT. 18-60E	SZÖLŐ POZS. MÉRŐ
1	Béres Miklós	2	4/8	25	Rohonczy János	2	1
2	Hajmácz József	2	4	26	Talics József	2	1
3	Herczeg János	2	-	27	Pál László	2	-
4	Barbely Ferenc	-	-	28	Pál János	1	-
5	Hosszú János	2	2/4	29	Körmény György	2	2/4
6	Gyabó Ferenc	2	-	30	Gyulási József	2	1
7	Rohonczy Mihály	-	1	31	Mesteri György	2	-
8	Pál Ferenc	2	1	32	Horváth József	1	-
9	Herczeg Imre	1	-	33	Lovács József	2	-
10	Rohonczy József	2	1	34	Kutasi Márton	1	-
11	Gyárföldi Ferenc	2	-	35	Barbás István	2	-
12	Némethi Mihály	2	2	36	Papai Pál	2	1
13	Gyabó János	-	1	37	Málovits Ferenc	2	1 1/2
14	Horváth Mihály	1	4/4	38	Béres László	2	1 1/2
15	Simon Pál	2	Ház- mért.	39	Pál József	-	1 1/2
16	Föld Antal	2	2/4	40	Föld József	-	1
17	Bokkon Mihály	1	1	41	Horváth János	-	-
18	Hekler János	2	-	42	Lovács István	2	4/8
19	Béledi József	2	2/4	43	Cotter József	3	1
20	Rózsa István	1	2/4	44	Palgás József	2	-
21	Takács Ferenc	2	1	45	Sents József	2	-
22	Gyomai Ferenc	1	-	46	Penxerhoffer Antal	4	-
23	Benke György	2	2/4	47	Eber Benedek	3	-
24	Lovás János	1	2/4		Idősek néma	77	

Állítás:

Papai Pál birtó, Molnár Ferenc, Lovas János, Bedő József, Szabó Ferenc, Balaton Mihály esküdtek.

Adósnok száma 77

Szállások száma 43

Flórnélküli szállások

száma 4.

(A XIX. sz. elején
1 porcosnyi mérté-
egyenlő 53,30 literrel)
Oldh J.: ROBOTMUNKA...
A XIX. SZ. ELSŐ FELEBEN

Extravádeies viszonyban álló falu, a hegyvámot természetben fructik. 203 porcosnyi mértő kapacitási-
sú mőködőterület után az adó 162 Ft. 24 krajcár.
(Egy porcosnyi mértő 62,53 liter. Egy literre ártományt
va ezen a mőködőterületen 12693,59 liter borsnak kel-
lett teremnie, azonban mint tudjuk a mőködőtermést
magyon sok minden befolyásolja)

A bruttó terméshozam pénzértékben 952 Ft. 36 krajcár.

A 406 kapát igénylő terület tiszta haszna
400 Ft. 8 krajcár.

(Mint már sokszor megjegyeztem a falu fő jö-
vedelmi forrása a borseladás volt, valamint
némi bevételt jelentett nekik az állattenyésztés is.)

A teheneket négy hónapig fejik, a tiszta haszon 1-1 db
után 2 forint 16 krajcár.

Az egynegyedéies (Extravádeies naptól Karácsonyig) kocma-
zsg gyakorlása (tudnillik az év többi hónapjában az ma-
sraig mérte a sajtot borsát a kocmájában) 2 vagy 3 forintot
jóvödelmez. (A bor elég olcsó lehetett?)

Katonai deportita (adó) 1 forint 33 krajcár.

Hézműves a faluban 1 molnár, aki egész évben dolgozik
1 segédvel.

Házak száma 43. Az adósnok kezén van 50 db.
igásókor és 33 tehén, 10 ló és 31 sertés.

1831-ben a tanító Bedő János.

A falu jóvannak felszólása csak az adóközből vonatkodik,
de annint tudjuk kb 10-12 nemesi család is élt a faluban
akiknek birtokviszonyait részletesen nem ismerem. De nyíl-
ván nekik is jelentős földterületük és állattállományuk volt.

A nemesi ösúkeirási lejegyzésben, amely 1829-től származik
az alábbi családok szerepelnek:

Böröck István — Péter fia
Péter }
János } László fia 1790. feljegyzése

Erhard Pál
Ignác, Gyula fia }
Ferenc }
Imre } Pál fia
Antal }
József fia József }

Ferencsik János, János fia ahócságról származik

Karakay István, Mihály fia Pakodról származik

Kelemen György
László fia } István fia
Ferenc }
István }

György fia János }
János } Ferenc fia
Miklós }

Kelemen Mihály fia }
János } Mihálynak fia
György }

Ignác } István fia
Imre }
József — József fia

Köves Sebestyén fia }
 István } Sebestyén fia
 Pál }

Ferenc fia }
 Ferenc } 1790-ban a nemesi rendbe léjegyverve
 Mihály }

János fia
 Sándor
 István
 József

Salamon György, Györgynek, József fiának fia

Erzseke Ferenc }
 Márton } Mártonnak Ferenc fiának fia

Mihály }
 Mátyas } Mihály fia

József Márton }
 József } Jánosnak Ferenc fiának fia.

1833-ban 55 lakóház van a községben 482 lélekkel.
 (egyházi kegyek)

1832-ben nyírápítik a Zalán levő faludat. Ebben az évben említik az aranyodi hegy lábánál épült uradalmi vendéglőt a Csicseri csárdát, hogy ekkor épült-e nem tudni, de inkább elképzelhető, hogy korábban, mert ekkor már nagyon forgalmas hely volt.

1836-ban nagy marhavész volt a faluban, ami az állatállományt majdnem teljesen elpusztította.

1833-ban a templom tornyába a falu egy 76 fontos kis harangot készített, amely ma is megvan. A harangot Szombathelyen öntik.

1841-ben a falu tanítója Gröller Antal, 1843-ban Gall Imre.

1844-ben a templom farsindelyes tetőzete nagyon rossz állapotban van, még ebben az évben újraszindelyeztetik.

Síjegyke is az 1832-ben készült, Lala Vármegye Végi Leírása-éből:

"... Püskei- vagy Dalaszentpéter hol a Dalán magsoknake az odaváló lakócsoknok költéségén készült faludjok vagyon, az Aranyodi nevűekes szőlőhegygel való hamarsidbi kö. Köszölésre nézve."

"Ezen folyóvíznek hossza sommásan egyik malomfőtől a másikkáig az 1824 és 1829-ik évben véghezvitt tábellái után ez:

Dalabéri malomfőtől a Flármási malomfőig 1075 öl.

Flármási malomtól Dalaszentpéter malomig

1302-öl -

Szentpéter malomtól a Belő-Szentgróti malomig 640 öl

Külsővárosi malomig 640 öl.

A Dalán alulcsapó malmok vannak.

Dala szélessége általában 4-8 öl."

Dalabértől Szentgrótiig a folyó átlagos mélysége 2 láb, néhol van 3-5 láb is.

A Dalát ebben az időben már szabályozták, de a gyerekkori átadások még mindig pusztítanak. 1845. aug. 18-án Aranyod község folyamodást nyújt be a Vármegyének a legelő, rét és vízátadásiól való megmentés tárgyában.

A malom birtoka az 1840-es években László László malnármester, legénye László László, aki Dalabértől származott. Lászlóknak nagy szőlőbirtoka is volt a felsőaranyodi hegyen.

A malom az 1854-es térképen kétfelének van jelölve, így elképzelhető, hogy jónéhányszor átalakították, hiszen korábban mindig háromfelének emlegették.

A malmárok mindig sok mészadalmánnyal is rendelkeztek, hiszen kasmál is tartozott a malomhoz.

Anyagilag magasán felette álltak a faluban élő szarmelyik kirtokos nemessel is. Cordások, kecserek szolgálták őket.

1845-ben kivitték el az utolsó nemesi összejövetelt, amelyet köztársaságiaktól használtak. nyomasztó ebben jegyzették rendelkeztek csak szabványi joggal.

Böröcz { Péter, István } fiával dicsőítőnek Pál fiának
János
Péter }
János, János } fiával
Gáspár }

Erhard { Ferenc, István fiával Ignácnak Pál fiának
József } fiával

Erhard József, Pál } fiával Pálnak, Ignác testvérének
Károly } Pál fiának fiával

Erhard Samuel apai
Johannapfi Pálnak, Ferenc
tamás fiával

Erhard { Károly - Pálnak, Pál fiának fia,
Lajos } kik az 1836 május 29-én
bejegyeztették.

Ferencsik József - Jánosnak, István fiának fia

Karakay József - Józsefnak, Mihály fiának
György - fiával, Pakodról származnak.

Kelmen István, István } Ferencnek,
György } fiával Mihály fiának fia
Mihály }

Kelmen { Károly - Jánosnak, Mihály fiának
Péter } fiával

Kelmen Márton } Jánosnak, Ferenc fiának fia.
István }
Imre }

Kelmen Imre, József } Jánosnak, István fiának fia
fiával }

Kétséges nemek: Erhard György, Kőrös Péter, Kőrös Lajos, Tarsoly Imre.

Köves Gáspár. Pál fiával Sebertyennek, Seba fiának fia,
ki a töröki jegyzés ellenére 1829-ten így be-
jegyzette tulajdonát.

Köves István. József fiával Ferencnek, József fiának fia.

Köves Ferenc. Ferenc
László } Ferencnek József fiának fia
fiával

Szabó Ferenc Péternek, Mihály testvérének
József (Strangod) fia. (Kisomlósra költözött.)

Szarka { Lajos Mátyásnak, Mihály fiának fia
József

Vörös Márton } Lajosnak Ferenc fiának fia.
József

Amint látniuk elég szép számmal voltak ebben a kis falu-
ban s így előszeretettel használták a község pecsétjét amely-
re a mondani kezdőketűt vetik: "Nemes Dala Szent Péter"

A pecsét eredete még az 1720-as évekbe vezethető vissza.

A község első teljesei Erhard György, Florvath György,
Köves József Szentgróton aratgáltak a várban, így
szabad emberek s nemadókók voltak. Az új helyi-
ségi nagaszkodtak kíváltságaihoz, amelyet Szegedy-
től meg is kaptak. Erhard György is Köves József tag-
ja lett a nemesi rendnek, sőt a Florvath család-
dot Szegedyék mindig vipáinként vagy gondosként alkalmasnak
is fixetéseként adomentes birtokokat kaptak.

A kardot tartó princiós kar egyikként a nentgróti, vitézlő
sereg "cimerét" díszítette, innen vették át a nentpeteriek is.

En a princiós kar a két olajággal szerepel még Strangod pe-
csetjén is.

Szentpéterben jobbágyember 1700-tól nem lakott, az itt élők
két évszázadon keresztül szerszobács, vagy asenotris birtokokok
voltak, amint előbb a XVIII. században is látniuk sem dekimát
sem tízedet vagy más arakios irbeít nem fixették.

Igy érthető meg, hogy az 1848-as jobbágyfelszabadítás nem erin-
tette a községet. Tulajdonképpen minden maradt a régi for-
mában, annyi külsőbességgel, hogy az eddig kíváltságos ki-
nemerek is adót kinyomozták fixetési.

1848 nyarán a templomot kívül-belül bevakolni kénytelenek, mert már nagyon rossz állapotban volt. (HISTORIA DOMUS)

Ez év őszén elrendelték a zalasszentgyörgyi járásban is az nyolcvanast, ahova a falu is tartozott. Vindvalévő, hogy a zalasszentgyörgyi és kaposmaki járás határát a Dóla folyó alkotta. A falától keletre eső terület a zalasszentgyörgyi járáshoz tartozott, a nyugati pedig a kaposmakihoz.

Sajnos a zalasszentgyörgyi járás sorozott honvédeknek névsora nem található meg az egerszegi megyei Levéltárban, így, hogy kik voltak falunkban a honvédek nem tudom, de mivel Aranyodról három nemelyt kellett állítani - mivel a két község telekrendje nagyjából azonos volt - feltételezhető Szentpéternek is három nyolc kiállítását rendelték el. Aranyodról sorozott honvédek az alábbiak voltak:

Lohonyi Máttyás 20 éves földműves, aranyodi műketés,
Homárokai János 21 éves molnár szentgyörgyi műketés,
Biri László 23 éves földműves, baki műketés.

Az első népképviselői országgyűlésre a követválasztás június 15-én zajlott le. A zalasszentgyörgyi kerületben csak Breucet, ekkor igazságügyminiszterét választották követül. Gyömörey Gáspár földműves volt a választás elnöke. (NOVÁK: Z. M. 1848-49 sz. határ)

A honvédközség adataihoz még meg kell említeni az alábbi adatokat: A molnárt három ére volt, ezek tétellel alkalomával 20 pengő 24 foglalkozást (Haudgeld) kaptak, közhonvéd naponta 8

tizedes

16,

örmeier

24 pengő brácsát szoldat kap-

tak. Kossuth az általános népfelkelést elrendelő kiáltványában (1848. dec. 22.) a hadirokkantaknak vagy sebesültes ellátást haltig, vagy 10 hold földet, vagy 1000 pengő forint kártérítést ígért. (NOVÁK: Zalamegye 1848-49-i mob. határ)

A nagy szabadságharcról ha beszélünk, valahogy olyan elképzelés alakult ki bennünk, mintha dalolva vidáman, önként vonultak tömegével Kossuth zászlaja alá. Sajnos, legáltalában falunkban nem így lehetett. Frásos nyoma a mozgalomnak szinte semmi sincs. A legidősebb emberek szájhagyományon alapuló elbeszélései néhány aggastyán

honvédról beszéltek akik vagy egy roxoga hegyi hajlik.
 Van hűztek meg magukat, vagy korvicsmihelyekenél ül-
 dogáltak. Zsitos átmenetes sapkájukban kitüntetéssel mellükön.
 A fiataloknak merültek, ha forral vívással kívánták
 őket. Váltózáis mint már előbb említettem, nem történt, sok-
 kal jobban emlékeztek az elbeszélések az 1836-os marha-
 vészről az 1856-os nagy tűzvészről stb. A barátságok to-
 ott meg a meging követválasztás miatt mert nem lehetett
 eladni a vaksot, hiszen deák ellenjeltől nélkül megvárta-
 tott. Folyt az arató, aszpis, nyomtatás a szellerember-
 kere tovig tele munkával, az országos dolgok nem ma-
 gyon érik el, arilasztojoga nincs, hiszen az is földtör-
 tékhez, háztulajdonossághoz van kötve. Nincs itt sen-
 kinek raját hála, meg sok nemes család is Szegedy
 hárschlyen lakik.

Aranyosi honvédek névsora, a későbbi
 kutatások alapján.

1848 novemberében sorozottak:

Bognár János fm.

Büki József orvosi

Kamárósi János molnár

1849-ben sorozottak:

Lohonyi István orvosi

Biri József fm.

Szentpéteri sorozott honvédek névsora:

+ Benkő Ferenc

Böröcz János

Gyulasy Ferenc

Hladóssi István

Könyv János

Kertész István

Málovics György

Páll József

Rózsa János

Szánati Ferenc

Völter Samu

Völter Péter